

**Vapautus työvuoroluettelon laatimisesta. Kuorma-autonkuljettajat.
Dnro 5/2016, annettu 13.6.2016**

Oikaisuvaatimuksen tekijä: X Oy

Vireille: 18.4.2016

Oikaisuvaatimuksen kohde:

Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen päätös dnro LSAVI/104/04.07.02/2016, joka on annettu 17.3.2016 ja josta oikaisuvaatimuksen tekijä on saanut tiedon 21.3.2016.

X Oy (kotipaikka R) on hakenut Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueelta ajaksi 1.3.2016–28.2.2021 vapautusta velvollisuudesta laatia työaikalain (605/1996) 35 §:ssä tarkoitettu työvuoroluettelo yhtiön kuudelle kuorma-autonkuljettajalle. Hakemus on perustunut työaikalain 36 §:n 1 momenttiin (1518/2009), jonka mukaan aluehallintovirasto voi myöntää vapautuksen työnantajalle muutoin kuuluvasta työvuoroluettelon laatimisvelvollisuudesta, jos luettelon laatiminen on työn epäsäännöllisen luonteen vuoksi erittäin vaikeaa.

X Oy:llä on ollut kuorma-autonkuljettajiaan varten ainakin yksi aiempi poikkeuslupa, jonka on myöntänyt Etelä-Suomen aluehallintovirasto. Kaikki työaikalaisissa tarkoitettut poikkeuslupa-asiat on kuitenkin 1.1.2016 lukien keskitetty työpaikan sijainnista riippumatta Lounais-Suomen aluehallintovirastolle (ks. sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetus 1494/2015). Tämän vuoksi Etelä-Suomen aluehallintovirasto on hallintolain (434/2003) 21 §:n nojalla siirtänyt yhtiön 18.2.2016 tekemän hakemuksen Lounais-Suomen aluehallintoviraston käsiteltäväksi.

Vapautuksen piiriin haetuista kuljettajista kaksi ajaa Keski-Eurooppaan suuntautuvia tavarankuljetuksia ja neljä vain Suomen alueelle rajoittuvia, lähinnä puun ja energiapuun kuljetuksia. Hakemuksen mukaan tiedot ajoista saadaan noin yhden päivän varoitusajalla. Myös kuljettajien työtehtävät ja kuljetusten lähtöpaikat vaihtelevat. Tästä syystä työvuoroluetteloa ei työnantajan mielestä voida laatia lainkaan. Kuljettajien kanssa on sovittu, että työviikko käsittää päivät maanantaista perjantaihin. Muina aikoina tehtävästä työstä on ilmoitettu sovittavan erikseen kirjallisesti.

Viisi X Oy:n kuljettajaa on allekirjoittanut hakemukseen liitetyn lausuman, jossa puolletaan vapautuksen myöntämistä työnantajalle.

Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue on päätöksessään vapauttanut X Oy:n ajaksi 17.3.2016–16.3.2018 työvuoron päättymisaikaa koskevasta merkintävelvollisuudesta, mutta edellyttänyt, että yhtiö merkitsee työvuoroluetteloon säännöllisen työvuoron alkamisajan samoin kuin työaikalain 31 §:ssä tarkoitettua yhdenjaksoisen viikoittaisen vapaa-ajan.

Päätöksen perustelujen mukaan lupa on työntekijän suojelun periaatteen vuoksi myönnetty hakemuksesta poiketen vain osittaisena. Mikäli työvuoroluettelon laatimisvelvollisuudesta myönnettäisiin täydellinen vapautus, työntekijä ei välttämättä työvuoron päättyessä tietäisi, milloin hänen seuraava työvuoronsa alkaa. Tämän katsotaan rajoittavan liiaksi työntekijän oikeutta saada työvuorot tietoonsa hyvissä ajoin ja haittaavan kohtuuttomasti hänen vapaa-ajan käyttöönsä. Työnantaja ei

aluehallintoviraston mielestä ole esittänyt riittäviä perusteluja sille, miksi työn luonne edellyttää vapauttamista työvuoroluettelon laatimisvelvollisuudesta siten, ettei edes työvuoron alkamisajan-kohtaa voida etukäteen päättää. Mahdolliset kuljetustilauksiin kohdistuvat peruuntumiset ja muut muutokset ovat yritystoimintaan ominaisesti kuuluva riski, jota ei tule poikkeusluvalla siirtää yrittäjältä työntekijöiden kannettavaksi.

Oikaisuvaatimus ja sen perusteet:

X Oy on vaatinut, että yhtiölle myönnetään täydellinen vapautus työvuoroluettelon laatimisvelvollisuudesta.

Yhtiö on viitannut poikkeuslupahakemuksessa esittämäänsä ja todennut, ettei sillä ole yhtään niin sanottua runkolinja-autoa, joka ajaisi samaa reittiä päivittäin. Yhtiö on myös kuvaillut ajoistaan neljä esimerkkitapausta osoitukseksi kuljettajien työn epäsäännöllisestä luonteesta ja työvuoroluettelon laatimisen erityisestä vaikeudesta:

- 1) Kuljettajan on määrä lastata lentokoneen moottori Helsingissä ja viedä se Saksaan. Hän saapuu paikalle sovittuna lastausaikana klo 12, jolloin kuitenkin ilmenee, ettei moottori läpäise loppu-tarkastusta ja että lastaus viivästyy tämän vuoksi 10–24 tuntia. Kuljettaja jää odottamaan. Lastaus päästään aloittamaan 15 tunnin kuluttua, ja kuljetus lähtee liikkeelle välittömästi kolmen tunnin lastausajan jälkeen. Kuljettaja ajaa auton laivaan, jolla matka Saksaan kestää 25 tuntia. Lastauksen viivästyksen vuoksi perillä ollaan suunnitellusta poiketen sunnuntaina, jolloin raskaalla liikenteellä on Saksassa ajokielto. Itse ajomatka voi näin ollen alkaa vasta maanantain puolella.
- 2) Kuljettaja on purkanut lastin Helsingissä maanantaina klo 15, jolloin tiedossa ei vielä ole uutta lastausaikaa eikä -paikkaa. Hän jää autoon odottamaan tulevia kuormia. Tiistaina klo 7 tulee tieto kuormasta, jota päästään lastaamaan Vantaalla klo 9. Kuorman määränpää on Kemi, jonne lähdetessä ei vielä ole tietoa tarkasta saapumisajankohdasta sen paremmin kuin uudesta kuormastakaan.
- 3) Puutavara-autoa ajetaan 24 tuntia viikon jokaisena päivänä, ja työ on järjestetty kahteen työvuoroon. Vuoronvaihdot ajoittuvat päivästä riippuen klo 4:stä 6:een aamulla ja klo 14:stä 17:ään iltapäivällä. Tehtaalla tai muulla purkupaikalla purku kestää autoa kohti noin 30 minuuttia. Kuljettaja ehtii viedä päivässä keskimäärin kaksi kuormaa. Joinakin kertoina tehtaalla ei ole ennalta yhtään toista autoa, ja purkamaan päästään heti. Joskus taas autoja voi olla jonossa viisikin kappaletta, jolloin vuoronvaihtoa odottavan kuljettajan työvuoron aloitus siirtyy kahdesta kolmeen tuntia. Tällaisissa tapauksissa vuorossa oleva kuljettaja on koko ajan yhteydessä vuoroaan odottavaan kuljettajaan. Paitsi kuormaa purettaessa, voi vastaavia ongelmia tulla myös lastausvaiheessa. Työmaa saattaa lisäksi olla niin kaukana asemapaikasta, ettei työvuoroa odottava kuljettaja poistu lainkaan alueelta koko työviikkonsa aikana. Tällaisissa tapauksissa kuljettajille usein vuokrataan esimerkiksi mökki tai muu majoituspaikka, jossa he voivat yöpyä ja oleilla muutenkin.
- 4) Kanto-/paaliautoa ajava kuljettaja hoitaa usein tämän auton töitä omatoimisesti ja itsenäisesti. Hänellä on vapaus suorittaa määrättyt työt oman aikataulunsa mukaan.

Oikaisuvaatimuksessa on vielä todettu, että kuljettaja sitoutuu autoon kokoaikaisesti maanantaista perjantaihin. Ajot kuitenkin suoritetaan autoliikenteen työaikasääntelyn puitteissa, eli sen mukaisia

enimmäisajoaikoja ei ylitetä. Kuljettajat ovat työnantajan kanssa samaa mieltä työvuoroluettelon laatimisen erityisestä vaikeudesta, ja vapautusta on haettu yhdessä heidän kanssaan.

Lisäselvitys:

Työneuvosto on pyytänyt Etelä-Suomen aluehallintovirastolta jäljennöksiä niistä työvuoroluettelon laatimista koskevista poikkeusluvista, jotka se on myöntänyt X Oy:lle. Yhtiön edellinen lupa (dnro ESAVI/2485/04.07.01/2010) on ollut voimassa 11.11.2010–10.11.2013. Lupa oli rajattu Etelä-Suomen alueen kuljetuksiin ja vastasi sisällöltään nyt oikaisuvaatimuksen kohteena olevassa päätöksessä myönnettyä. Yhtiö oli toisin sanoen vapautettu siinä vain työvuoron päättymisajan merkintävelvollisuudesta.

Työneuvoston päätös:

Oikaisuvaatimus hylättiin.

Päätöksen perustelut:

X Oy on hakenut täydellistä vapautusta työnantajalle kuuluvasta velvollisuudesta laatia työaikalain (605/1996) 35 §:n mukainen työvuoroluettelo. Hakemus on koskenut yhtiön kuutta kuorma-autonkuljettajaa, joista osa ajaa Keski-Eurooppaan suuntautuvia ja osa taas Suomen alueelle rajoitettuja tavarankuljetuksia.

Työnantaja voidaan työaikalain 36 §:n 1 momentin (1518/2009) perusteella vapauttaa työvuoroluettelon laatimisvelvollisuudesta osittain tai kokonaan, jos luettelon laatiminen on työn epäsäännöllisen luonteen vuoksi erittäin vaikeaa. Poikkeusluvalla myönnettävän vapautuksen edellytyksinä ovat sekä työn epäsäännöllisyys että siitä johtuva työvuoroluettelon laatimisen erityinen vaikeus. Näitä edellytyksiä ei voida lupaharkinnassa sivuuttaa muilla vapautuksen puoltamistarkoituksessa esitetyillä seikoilla, kuten työntekijöiden suostumuksella. Työntekijän suostumuksella sitä vastoin voidaan työaikalain 35 §:n 2 momentin mukaan muuttaa jo tiedoksi saatettua työvuoroluettelo. Muuttaminen on mahdollista ilman työntekijän suostumustakin, jos siihen on töiden järjestelyihin liittyvä painava syy.

Jos työnantajalle on myönnetty vapautus työvuoroluettelon laatimisesta eivätkä olosuhteet ole poikkeusluvan myöntämisen jälkeen muuttuneet olennaisesti, työnantaja voi työaikalain 36 §:n 2 momentin nojalla sopia – uuden luvan hakemisen sijasta – vapautuksen jatkamisesta työaikalain 10 §:ssä tarkoitetun työntekijöiden edustajan kanssa.

X Oy ei kertomansa mukaan voi laatia työaikalain 35 §:ssä edellytettyä työvuoroluetteloa miltään osin, koska yhtiö saa tiedot kuljetuksista keskimäärin vain yhden päivän varoitusaikalla ja koska kuljetusten lähtöpaikat vaihtelevat. Oikaisuvaatimuksessa selostamallaan esimerkkitapauksilla yhtiö on niin ikään pyrkinyt osoittamaan, että kuljetusten aikatauluihin saattaa eri syistä tulla äkillisiä ja ennakoimattomia muutoksia, jotka pidentävät jo alkanutta työvuoroa tai vastaavasti viivästyttävät seuraavan työvuoron alkamista.

Aluehallintovirasto on oikaisuvaatimuksen kohteena olevassa päätöksessään vapauttanut X Oy:n työvuoron päättymisaikaa koskevasta merkintävelvollisuudesta, mutta edellyttänyt, että yhtiö merkitsee työvuoroluetteloön säännöllisen työvuoron alkamisajan samoin kuin työaikalain 31 §:ssä tarkoitetun yhdenjaksoisen viikoittaisen vapaa-ajan. Koska aluehallintoviraston päätökseen ei ole vaadittu oikaisua siltä osin kuin se koskee työvuoron päättymisajan merkitsemistä, työneuvosto ottaa tässä päätöksessään kantaa vain siihen, tuleeko yhtiö vapauttaa velvollisuudesta merkitä työvuoroluetteloön työvuoron alkamisaika ja työntekijän viikoittainen vapaa-aika.

Työnantajan saamien yksittäisten tilausten tai toimeksiantojen ennakoimattomuutta ei ole työneuvoston aiemmassa käytännössä pidetty riittävänä perusteena vapauttaa työnantaja työvuoroluettelon laatimisesta edes osittain. Esimerkiksi päätöksissä 5–7/2010 ja 12–13/2011 tilausten lyhyet toimitusajat ja tilauksiin tulevat muutokset katsottiin normaaleiksi yrittäjäriskiin kuuluviksi tekijöiksi, joista työnantaja kantaa vastuun. Tämä vastuu ei työneuvoston mukaan saa kohdentua työntekijöiden asemaan niin, että heidän työvuoronsa alkamisajankohta ei voisi olla tiedossa ennakkoon.

Kuten aluehallintovirasto on päätöksessään todennut, X Oy:n vapauttaminen myös työvuoron alkamisajankohdan ilmoittamisesta haittaisi kohtuuttomasti yhtiön kuljettajien vapaa-ajan käyttöä, koska nämä eivät edellisen työvuoron päättyessä voisi olla varmoja siitä, milloin heidän seuraava työvuoronsa alkaa. Vapaa-ajan määrittely ennakkoon ja sen erottaminen työajasta on työsuojelullisesti tärkeää, vaikka kuljettaja joutuisikin oleskelemaan kuorma-auton välittömässä läheisyydessä koko työviikkonsa ajan.

Vapautukseen työaikalain 31 §:ssä tarkoitetun viikoittaisen vapaa-ajan merkitsemisestä ei yhtiöllä ole tarvetta, koska se on ilmoittanut kuljettajiensa työviikon säännöllisesti rajoittuvan päiviin maanantaista perjantaihin.

Työneuvosto on päätöstä tehdessään ottanut myös huomioon, että yhtiöllä oli ollut aiempi työvuoroluettelon laatimista koskeva poikkeuslupa, joka sisällöltään vastasi nyt myönnettyä.

Asiassa ei ole tullut ilmi perusteita muuttaa aluehallintoviraston päätöstä.

Sovelletut lainkohdat:

Työaikalain (605/1996) 35 ja 36 § (1518/2009).

Päätös on yksimielinen ja se perustuu puheenjohtaja Pärnäsen sekä jäsenten Douglas, Leppänen, Romo ja Teronen mielipiteeseen.